27-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 20 пус.

1944
ДЕКАБРЬ
12
ЫТЛАРИКУН
242(6737) №

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

ВКП(б) ОБКОМӖНЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ

Чӑваш Коммуни

Чугун ҫулсем хӗлле те сехет пек тӗрӗс ӗҫлеме тивӗҫлӗ

Аслӑ ҫулпуҫ Сталин юлташ Октябрьти Социализмлӑ Аслӑ Революци 27 ҫул тултарни ҫинчен тунӑ докладра чугун ҫул работникӗсен ӗҫне пысӑка хурса хакларӗ. «Советсен чугун ҫул транспорчӗ — тенӗ Сталин юлташ,—пысӑк йывӑрлӑхсене тӳссе ирттерчӗ, ун пек йывӑрлӑхсене урӑх нимӗнле ҫӗршывӑн транспорчӗ те тӳссе ирттереймен пулӗччӗ-и, тен».

Халӗ чугун ҫул работникӗсем, хӗллехи йывӑрлӑхсене ҫӗнтерсе, фронтпа халӑх хуҫалӑхӗн ыйтӑвӗсене чыслӑн тивӗҫтерессишӗн тӑрӑшаҫҫӗ. Кӑҫалхи хӗл чугун ҫул работникӗсемшӗн ҫӑмӑл мар пулать. Фронт инҫете куҫрӗ, фронтпа тыл хушшинчи ҫыхӑну йывӑрланчӗ. Пирӗн ӳссе пыракан промышленность тата нимӗҫ захватчикӗсенчен ирӗке кӑларнӑ районсенчи предприятисене юсаса ӗҫе кӗртесси те чугунҫулсем умне пысӑк задачӑсем лартаҫҫӗ. Вӑл задачӑсене пурнӑҫлас ӗҫе хӗллехи ҫанталӑка пула килекен чӑрмавсем татах та йывӑрлатаҫҫӗ.

Чугун ҫулсене хӗллехи тапхӑрта лайӑх ӗҫлеттерме чугун ҫул работникӗсем вӑя ӳстерсе ӗҫлени, резервсемпе туллин усӑ курни, мӗнпур ӗҫе пӗлсе, тӗрӗс организацилесе ертсе пыни кирлӗ. Чугун ҫул предприятийӗсен нумай коллективӗсем ҫавна ялан асра тытса ӗҫлеҫҫӗ. Канашри депо коллективӗ Сталин юлташ докладне сӳтсе явнӑ хыҫҫӑн поездсене хӑвӑртрах ҫӳретме, топливо перекетлеме пулнӑ. Улатӑр деповӗнчи машинистсемпе рабочисем, инженерла-техникла работниксем те ҫавӑн пек обязательствӑсем йышӑннӑ. Нумай станцӑсен коллективӗсем ҫулсене лайӑх пӑхса усрама, поездсене вӑхӑтра ӑсатма сӑмах панӑ. Вӗсем хӑйсен сӑмахӗсене пурнӑҫа кӗртессишӗн вӑй-хӑвата шеллемесӗр ӗҫлеҫҫӗ. Трак разъезчӗ хӗле тӗплӗн хатӗрленнӗ. Шупашкар дистанцийӗнчи пӗрремӗш околотокри рабочисем хӗле тӗплӗн хатӗрленнӗ хыҫҫӑн ҫулсене те лайӑх пӑхса усраҫҫӗ.

Анчах та хӗллехи малтанхи кунсем чылай ҫӗрте хӗле ҫителӗксӗр хатӗрленнине кӑтартса пачӗҫ. Юлашки кунсенче Канашпа Шупашкар хушшинче поездсем кая юлса ҫӳреме пуҫларӗҫ, вагонсем сахал мар простой тӑваҫҫӗ. Поездсем расписанисем тӑрӑх ҫӳременни пуринчен ытла, чугун ҫул работникӗсем ҫавӑрӑнӑҫусӑр ӗҫленинчен килет.

Иртнӗ ҫулсенчи ӗҫ опычӗ ҫакна кӑтартса парать: хӗллехи вӑхӑтра ҫитменлӗхсем пуринчен ытла паровозсен хуҫалӑхӗнче чылай пулаҫҫӗ. Хӑшпӗр чухне пӗр-пӗр машинист дисциплинӑна пӑхӑнманни е хӑйӗн ӗҫне пӗлменни пӗтӗм участокра поездсене ҫӳретес ӗҫе чӑрмав кӳрет. Халӗ машинистсемпе кочегарсем хушшинче ҫамрӑксем нумай. Ҫавӑнпа та вӗсене хӗллехи условисенче ӗҫлеме вӗрентесси ҫине уйрӑмӑнах тимлӗн ҫавӑрӑнса пӑхмалла.

Чугун ҫулсене лайӑх ӗҫлеттерме паровозсен хуҫалӑхӗ кӑна йӗркеллӗ ӗҫлени ҫителӗксӗр-ха. Топливо склачӗсенче, ҫулсем ҫинче йӗркелӗх туни тата шыв парас ӗҫе лайӑхлатни кирлӗ. Ҫулсем ҫинчи тата ҫыхӑну ӗҫӗнчи работниксен ӗҫне те тӗпренех лайӑхлатмалла. Чугун ҫул транспорчӗн кашни участокӗ хӑйӗн ӗҫне поездсене вӑхӑтра ҫӳретес, ҫапла вара фронтпа ҫӗршыв ыйтӑвӗсене тивӗҫтерес тӗлӗшпе чугун ҫулсем умӗнче тӑракан задачӑсене ӑнӑҫлӑн пурнӑҫа кӗртес майпа организацилемелле. Чугун ҫул ҫинчи кашни работник хӑйӗн ӗҫне тӳрӗ кӑмӑлпа пурнӑҫласа пымалла. Чугун ҫул транспорчӗнчи командирсен, партипе комсомол работникӗсен, яланах ӗҫӗн ӑнӑҫлӑхне татса паракан участоксенче пулса, практикӑллӑ пулӑшу памалла.

Чугун ҫулсем хӗллехи вӑхӑтра лайӑх ӗҫлесси чугун ҫул работникӗсенчен кӑна мар, тата халӑх хуҫалӑхӗн ытти чылай отраслӗсен, партипе совет тата комсомол организацийӗсен ӗҫӗнчен те килет. Пуриншӗн те паллӑ, чугун ҫулсене топливо нумай кирлӗ. Топливо шутӗнче вутӑ пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Ҫав вутта вӑрман хатӗрлекен организацисен хатӗрлесе памалла. Чӑн та, пирӗн республикӑри вӑрман хатӗрлекен организацисенчен нумайӗшӗсем, колхозниксемпе колхозницӑсем тимлӗн пулӑшнипе, чугун ҫул валли вутӑ хатӗрлемелли плана ӑнӑҫлӑн тултарса пыраҫҫӗ. Анчах та тунӑ ҫитӗнӳсемпе лӑпланса лармалла мар, ӗҫ хӑвӑртлӑхӗсене ӳстерсе пырса, чугун ҫула кирлӗ чухлех вутӑ хатӗрлесе, турттарса памалла.

Хӗллехи вӑхӑтра чугун ҫулсен ӗҫне ҫилтӑманлӑ ҫанталӑк пысӑк чӑрмав кӳме пултарать. Чугун ҫулсене юртан вӑхӑтра тата лайӑх тасатма мӗн кирлисене халех тӗплӗн хатӗрлемелле. Ҫулсене юртан сыхламалли картасене тӗрӗс тытас пулать, юр тасатмалли вагонсем хатӗррине тӗплӗн тӗрӗслесе тухмалла, ҫулсене юртан тасатма кирлӗ ӗҫ хатӗрӗсене: кӗреҫесене, шӑпӑрсене кирлӗ чухлӗ хатӗрлесе хумалла. Ҫак ӗҫре колхозниксемпе таччӑн ҫыхӑнса тӑмалла. Вӗсем кирлӗ вӑхӑтра пысӑк пулӑшу пама пултараҫҫӗ.

Партипе совет организацийӗсем енчен чугун ҫул организацисене куллен пулӑшса пыни кирлӗ. Райсовет исполкомӗсемпе парти райкомӗсен тата ялсоветсен чугун ҫулсене юртан тасатма ӗҫ вӑйӗ кирлӗ таранах тата кӗске вӑхӑтрах мобилизацилеме пулӑшмалла. Ку тӗлӗшпе пирӗн республикӑри чугун ҫулсем ҫывӑхӗнчи колхозсен лайӑх опыт пур. Иртнӗ ҫулсенче Вӑрмар тата ытти хӑшпӗр районсенчи колхозсем пулӑшнипе чугун ҫулсен ҫав районсенчи участокӗсенче нимӗнле чӑрмавсем те пулман. Чугун ҫулсене пулӑшас ӗҫе кӑҫал та колхозниксемпе колхозницӑсене анлӑн явӑҫтармалла.

Хӗллехи вӑхӑтра пулакан нимӗнле йывӑрлӑхсем те чугун ҫулсен ӗҫне чӑрмантаракан сӑлтавсем пулма пултараймаҫҫӗ. Пирӗн чугун ҫулсем хӗллехи вӑхӑтра та сехет пек тӗрӗс ӗҫлеме тивӗҫлӗ. Мӗншӗн тесен вӗсен ӗҫӗ ҫӗнтерӳллӗ Хӗрлӗ Ҫар валли хӗҫпӑшалсемпе боеприпассем тата халӑх хуҫалӑхне чӗртаварсемпе ытти япаласем турттарса парас ӗҫӗн ӑнӑҫлӑхне татса парать.

Чугун ҫул работникӗсем хӑйсен ӗҫне большевикла организацилесе пырсан тата вӗсене партипе совет организацийӗсем куллен практикӑллӑ пулӑшу парса тӑрсан, чугун ҫулсем, хӗллехи вӑхӑтри йывӑрлӑхсене ҫӗнтерсе, хӑйсен умӗнчи ответлӑ задачӑсене чыслӑн пурнӑҫа кӗртме пултараҫҫӗ. Ҫапла тума хушаҫҫӗ халӗ Тӑван ҫӗршывпа фронт интересӗсем.

Туркмен ССР Верховный Совечӗн Президиумне Туркмен ССР Халӑх Комиссарӗсен Советне Туркменири Коммунистсен Партин Центральный Комитетне

ВКП(б) Центральный Комитечӗпе ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ, Туркмен Советлӑ Социализмлӑ Республикине тунӑранпа 20 ҫул ҫитнӗ кун, Туркменири рабочисене, колхозниксене тата интеллигенцие тӑванла салам калаҫҫӗ.

Совет влаҫӗ Туркменири ӗҫҫыннисене патша чиновникӗсен, хансен тата байсен пусмӑрӗнчен хӑтарчӗ. Туркмени, патша империн кая юлнӑ аякри ҫӗршывӗ пулнӑскер, Совет влаҫӗн ҫулӗсенче большевиксен партийӗ ертсе пынипе, аслӑ вырӑс халӑхӗ пулӑшнипе, чечекленекен Советлӑ Социализмлӑ Республика пулса тӑчӗ.

Туркмен халӑхӗ хуҫалӑхпа культура пурнӑҫӗн пур енӗсенче те пысӑк ҫитӗнӳсем турӗ. Нефть, хими, апат-ҫимӗҫ, пир-авӑр промышленноҫӗсене тата ытти промышленноҫа ҫӗнӗрен туса лартнӑ. Республикӑра социализмлӑ колхозлӑ тата совхозлӑ ял-хуҫалӑхӗ туса хунӑ, уйхирсене шӑвармалли хатӗрсен хӑватлӑ системине туса хунӑ. Туркмен Советлӑ Социализмлӑ Республикинче ҫӗршер шкулсем, клубсем, сиплекен учрежденисем нумай туса лартнӑ, театрсем, аслӑ вӗренӳ заведенийӗсем, Наука Академийӗн филиалӗ тунӑ. Туркмени культури форми енӗпе нациллӗ, содержанийӗ енӗпе социализмлӑ культура—чечекленсе кайса пысӑк ҫитӗнӳсем турӗ. Совет интеллигенцин нумай хисеплӗ нациллӗ кадрӗсем ӳсе ҫитӗнчӗҫ.

Совет Союзӗ фашистла нимӗҫ захватчикӗсене хирӗҫ туса пыракан Отечественнӑй вӑрҫӑ кунӗсенче Туркмени ӗҫҫыннийӗсем хӑйсене хӑйсем Аслӑ Тӑван ҫӗршывӑн тӳрӗ кӑмӑллӑ патриочӗсем пек кӑтартрӗҫ. Туркмен халӑхӗн ывӑлӗсем, Хӗрлӗ Ҫар ретӗнче тӑрса, Советлӑ Тӑван ҫӗршывшӑн хӑйсен пурнӑҫне шеллемесӗр ҫапӑҫаҫҫӗ. Туркменири колхозниксемпе интеллигентсем, фронта пулӑшас тесе, ывӑнма пӗлмесӗр ӗҫлеҫҫӗ.

ВКП(б) Центральный Комитечӗпе ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ ҫакна ҫирӗппӗн шанса тӑраҫҫӗ: Туркмен халӑхӗ, Совет Союзӗнчи мӗнпур тӑванла халӑхсемпе пӗрле, Тӑван ҫӗршыв умӗнчи хӑйӗн тивӗҫне пурнӑҫа кӗртӗ, фашистла нимӗҫ захватчикӗсене ҫӗмӗрсе тӑкас ӗҫе вӗҫлеме нумай вӑй хурӗ.

Сывӑ пултӑр Туркмен Советлӑ Социализмлӑ Республики!

Нимӗҫ захватчикӗсене вилӗм!

ССР СОЮЗӖН ХАЛӐХ
КОМИССАРӖСЕН СОВЕЧӖ

ВКП(б) ЦЕНТРАЛЬНЫЙ
КОМИТЕЧӖ.

Чӑваш АССР Совнаркомӗнче

Литературӑпа искусство тата истори произведенийӗсене правительствӑн юбилейлӑ конкурсне памалли срока тӑсасси ҫинчен

Чӑваш АССР Совнаркомӗ литературӑпа искусство тата истори произведенийӗсене Чӑваш республики 25 ҫул тултарнӑ май иртекен правительство конкурсне памалли срока 1945 ҫулхи мартӑн 1-мӗшне ҫитиччен тӑсмалла тунӑ.

Совет Союзӗпе Франци Республики де Голль генералпа Бидо господин Мускавра пулни ҫинчен пӗлтерни

Франци Республикин Вӑхӑтлӑх Правительствин Председателӗ де Голль генерал тата Ют ҫӗршыв Ӗҫӗсен Министрӗ Бидо господин Мускавра пулнӑ чухне Франци халӑхӗпе Совет Союзӗн халӑхӗ пӗр-пӗрне кӑмӑллани нумай хутчен паларнӑ, ҫав кӑмӑл Франципе Совет Союзӗн халӑхӗсене пӗрлештерсе тӑрать, вӑрҫӑ вӑхӑтӗнче тӳснӗ йывӑрлӑхсем ӑна татах та ытларах вӑйлатнӑ.

Де Голль генералпа Бидо господин СССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗн Председателӗпе И. В. Сталинпа тата Ют ҫӗршыв Ӗҫӗсен Халӑх Комиссарӗпе В. М. Молотовпа калаҫнӑ. Ҫав калаҫусенче малалла вӑрҫӑ вӑрҫас тата мир тӑвас ыйтусене, уйрӑмах Германи ыйтӑвне пӗтӗмӗшпе илсе пӑхса тухнӑ. Калаҫусенче икӗ Правительство та ҫав ыйтусем ҫине пӗр пек анлӑн килӗштерсе пӑхни, ҫавӑн пекех тата вӗсен таччӑн пӗрлешсе ӗҫлеме тулли кӑмӑл пурри паларнӑ.

Икӗ Правительство та ҫак вӑрҫа Германие пӗтӗмӗшпех ҫӗнтерсе тӑкиччен вӑрҫма йышӑннине тата Европӑна ҫӗнӗ агрессирен сыхласа тӑма иккӗшӗ пӗрле тивӗҫлӗ мерӑсем йышӑнма хатӗр тӑнине ҫӗнӗрен ҫирӗплетнӗ.

Ҫак решенисене каланӑ пек, ҫак ҫулхи декабрӗн 10-мӗшӗнче икӗ Правительство пӗр-пӗрин хушшинчи союзпа пулӑшу ҫинчен тунӑ договора алӑ пуснӑ, договор текстне уйрӑм пӗлтереҫҫӗ.

СССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗн Председателӗ И. В. Сталин патӗнче де Голль генерал тата Ж. Бидо господин ячӗпе пулса иртнӗ апатлану

Декабрӗн 9-мӗшӗнче Кремльтӗ СССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗн Председателӗ И. В. Сталин патӗнче Франци Республикин Вӑхӑтлӑх Правительствин Пуҫлӑхӗ де Голль генерал тата Ют ҫӗршыв Ӗҫӗсен Министрӗ Ж. Бидо господин ячӗпе апатлану пулса иртнӗ.

Апатланура ҫаксем пулнӑ: де Голль генерал, Ж. Бидо господин, Франци Республикин Вӑхӑтлӑх Правительствин Совет Союзӗн Правительстви ҫумӗнчи Представителӗ Р. Гарро господин, США Посолӗ В. А. Гарриман господин, Великобритани Ӗҫӗсен Поверенннӑйӗ Д. Бальфур господин, Франци Республикин Наци Оборонин Штаб Начальникӗ Жуэн генерал, Ют ҫӗршыв Ӗҫӗсен Министерствин Политика Департаменчӗн Директорӗ М. Дежан господин, Францин Совет Союзӗнчи Ҫар Миссийӗн Пуҫлӑхӗ бригада генералӗ Пэти, США Ҫар Миссийӗн Пуҫлӑхӗ Д. Дин генерал-майор, Британи Ҫар Миссийӗн Пуҫлӑхӗ Арчер адмирал, Франци Республикин представительствин сотрудникӗсем тата де Голль генералпа Бидо господинпа пӗрле килнӗ ҫынсем. Совет Союзӗ енчен апатланура ҫаксем пулнӑ: В. М. Молотов, Маршал К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, Л. П. Берия, Г. М. Маленков, Л. М. Каганович, Н. А. Вознесенский, Н. С. Хрущев, Францири Посол А. Б. Богомолов, Н. А. Булганин, флот адмиралӗ Н. Г. Кузнецов, А. И. Шахурин, В. А. Малышев, В. Л. Ванников, И. Т. Тевосян, В. Г. Деканозов, С. А. Лозовский, М. М. Литвинов, И. М. Майский, Авиацин Главнӑй Маршалӗ А. А. Новиков, Артиллерин Главнӑй Маршалӗ Н. Н. Воронов, Бронетанковӑй ҫарсен Маршалӗ Я. Н. Федоренко, Инженери ҫарӗсен Маршалӗ М. П. Воробьев, арми генералӗ А. И. Антонов, арми генералӗ А. В. Хрулев, генерал-полковник Ф. И. Голиков, СССР Наркоминделӗпе Оборона Халӑх Комиссариачӗн ответлӑ работникӗсем.

Апатлану питӗ туслӑн пулса иртнӗ.

Францин Республикин Вӑхӑтлӑх Правительствин Пуҫлӑхӗ де Голль генерал тата Ют ҫӗршыв Ӗҫӗсен Министрӗ Ж. Бидо господин Мускавран кайни

Декабрӗн 10-мӗшӗнче Франци Республикин Вӑхӑтлӑх Правительствин Пуҫлӑхӗ де Голль генерал, Ют ҫӗршыв Ӗҫӗсен Министрӗ Ж. Бидо господин тата вӗсемпе пӗрле килнӗ Наци Оборони Штабӗн Начальникӗ Жуэн генерал, Ют ҫӗршыв Ӗҫӗсен Министерствин Политика Департаменчӗн Директорӗ М. Дежан господин тата ыттисем те Мускавран тухса кайнӑ.

Вокзалра де Голль генерала, Ж. Бидо господина тата вӗсемпе пӗрле каякан ытти ҫынсене ҫаксем ӑсатса янӑ: СССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗн Председателӗн Заместителӗ Ют ҫӗршыв Ӗҫӗсен Халӑх Комиссарӗ В. М. Молотов, Ют ҫӗршыв Ӗҫӗсен Халӑх Комиссарӗн Заместителӗ В. Г. Деканозов, СССР Верховный Совет Президиумӗн Секретарӗ А. Ф. Горкин, Генеральный Штаб Начальникӗн Заместителӗ арми генералӗ А. И. Антонов, генерал-полковник Ф. И. Голиков, Мускав хули Совечӗн Председателӗн Заместителӗ А. В. Астафьев, Мускав хули коменданчӗ генерал-лейтенант К. Р. Синилов тата СССР Наркоминделӗпе Оборона Халӑх Комиссариачӗн ответлӑ сотрудникӗсем.

Вокзалта ҫаксем пулнӑ: Франци Республикин Вӑхӑтлӑх Правительствин Совет Союзӗнчи Представителӗ Гарро господин, Мускаври посольствӑсемпе дипломати миссийӗсен пуҫлӑхӗсемпе членӗсем, Франци Республикин Совет Союзӗнчи Ҫар Миссийӗн Пуҫлӑхӗ Пэти генерал, Франци Республикин Вӑхӑтлӑх Правительствин Мускаври Представительствин дипломатилле сотрудникӗсем, ҫар миссийӗн членӗсем, ҫавӑн пекех тата Совет Союзӗпе ют ҫӗршывсен пичечӗн представителӗсем.

Ӑсатса янӑ чухне хисеплӗ хурал тӑратнӑ. Франци Республикипе Совет Союзӗн государство гимнӗсене каланӑ. Вокзала Франци Республикипе Совет Союзӗн флагӗсене ҫакса илемлетнӗ.

Де Голль генерал калани

Мускавран тухса кайнӑ чухне Франци Республикин Вӑхӑтлӑх Правительствин Пуҫлӑхӗ де Голль генерал вокзалта кинохроника микрофонӗ умӗнче ҫакӑн пек каланӑ:

«Эпир Совет Российӗнче пурӑнса ирттернӗ темиҫе кун, эпӗ шутланӑ тӑрӑх, ҫак вӑрҫӑ историйӗнче паллӑ пулса юлӗҫ, унтан тата ҫав кунсем пӗрлешӳллӗ нацисем мирлӗ пурнӑҫри тӗнчери пур халӑхсен ырлӑхӗшӗн пӗр-пӗринпе юнашар тӑрса туса пымалли ӗҫсенче те паллӑ пулса пырӗҫ.

Сывӑ пултӑр Совет Российӗ!» (ТАСС).

Франци Республикин орденӗсене пани

Декабрӗн 9-мӗшӗнче Мускаври Франци Посольствинче Хӗрлӗ Ҫар маршалӗсене, генералӗсене, офицерӗсене Франци орденӗсене панӑ. Ҫав орденсемпе вӗсене Франци Правительстви Совет Союзӗпе Францин пӗр тӑшманне — гитлерла Германие хирӗҫ пыракан кӗрешӳӗн Совет Союзӗпе Германи фронтӗнче Командовани панӑ заданисене пурнӑҫа кӗртнӗ чух паттӑрлӑхпа хӑюлӑх кӑтартнӑшӑн наградӑланӑ.

Франци Правительствин Пуҫлӑхӗ де Голль генерал Авиаци Маршалне Ф. Я. Фалалеев юлташа тата арми генералне А. И. Антонова Хисеплӗ Легион орденӗн командор хӗресне панӑ. Н. В. Славин генерал-майора, М. Т. Кутузов генерал-майора, авиаци генерал-майорне Г. Н. Захарова, авиаци генерал-майорне С. Т. Левандовича Хисеплӗ Легион орденӗн офицер хӗресне панӑ, медицина службин полковникне Д. Е. Розенблюма, В. М. Студенова, медицина службин майорне А. Г. Караванова, И. Я. Вдовин майора, С. Д. Агавелян инженер-капитана Хисеплӗ Легион орденӗн кавалер хӗресне панӑ.

Орденсем панӑ хыҫҫӑн арми генералӗ И. А. Антонов тата де Голль генерал пӗр-пӗрне саламласа сӑмахсем каланӑ. (ТАСС).

ВКП(б) Обкомӗнче

Колхоз ҫамрӑкӗсен йӗлтӗрлӗ ӑмӑртӑвне ирттересси ҫинчен

ВЛКСМ Центральный Комитечӗ 1944—45 ҫулхи хӗлле колхоз ҫамрӑкӗсен йӗлтӗрлӗ ӑмӑртӑвне ирттерме йышӑннӑ.

ВКП(б) Обкомӗн бюровӗ колхоз ҫамрӑкӗсен йӗлтӗрлӗ ӑмӑртӑвне ҫак сроксенче ирттерме палӑртнӑ: колхозсенче — январӗн 10-мӗшӗччен, районсенче — январӗн 25-мӗшӗччен, республикӑра февралӗн 5-мӗшӗччен ирттермелле.

Ҫак ӑмӑртӑва ирттерме ВКП(б) Обкомӗ оргкомитет тунӑ. Унта ҫак юлташсем кӗреҫҫӗ: Н. Енчиков (ВКП(б) Обкомӗ), Г. Петрухин (ВЛКСМ Обкомӗ), К. Евлампьев (Чӑваш АССР Совнаркомӗ), М. Гущина (спорт мастерӗ) т. ыт. те.

ВКП(б) райкомӗсене партипе комсомол тата физкультура организацисен, военкоматсен, сутӗҫ, сывлӑха сыхлав, ҫӗрӗҫ пайӗсен представителӗсенчен оргкомитетсем тума хушнӑ.

ВЛКСМ Обкомне тата республикӑри физкультурӑпа спорт комитетне халех ҫак ӑмӑртӑва хатӗрленме тытӑнма тата ӑмӑртӑва колхоз ҫамрӑкӗсене анлӑн явӑҫтармалла тума хушнӑ.

Чӑваш АССР Сывлӑх халӑх Комиссариатне ӑмӑрту участникӗсене медицина енчен тӗрӗслес ӗҫе пурнӑҫлама хушнӑ.

Совет Информаци Бюровӗнчен

ДЕКАБРӖН 9-МӖШӖНЧИ ОПЕРАТИВНӐЙ СВОДКА

УКРАИНАРИ 2-мӗш фронт ҫарӗсем **БУДАПЕШТ** хулинчен ҫурҫӗр-хӗвелтухӑҫнерехре тӑшманӑн вӑйлӑ тӗреклетнӗ оборонине татнӑ, татса кӗнӗ вырӑна 120 километр таран сарнӑ, 60 километр таран шалалла кӗрсе кайса, **БУДАПЕШТ** хулинчен ҫурҫӗртерехре **ДУНАЙ** шывӗ ҫине тухнӑ.

Ҫавӑнпа пӗр вӑхӑтрах фронт ҫарӗсем **ДУНАЙ** шывӗ урлӑ **БУДАПЕШТРАН** кӑнтӑртарахра каҫса кайнӑ, тӑшманӑн **ДУНАЙ** шывӗн хӗвеланӑҫ хӗрринчи оборонине татнӑ та **ВЕЛЕНЦЕ** кӳлли патӗнче **ДУНАЙ** шывӗн хӗвеланӑҫ хӗррипе ҫурҫӗрелле наступлени туса пыракан хамӑр ҫарсемпе пӗрлешнӗ.

Наступлени туса пырса, пирӗн ҫарсем тӑшман оборонин тӗреклетнӗ паха пункчӗсене—**БАЛАШШАДЬЯРМАТ, НОГРАД, ВАЧ, АСОД, ЭРЧИ** хулисене туртса илнӗ тата халӑх пурӑнакан ытти 150 пункта ытла йышӑннӑ, вӑл шутра — **ДЬОНДЬОШПАТА, АПЧ, ЛЕРИНЦИ, ВЕРШЕГ, ИОББАДИ, ПАЛОТАШ, МАЧА, СИРАК, ВАНЬЯРЦ, АЧА, КИШНЕМЕДИ, ВАЦХАРТИАН, ТЕРЕНЬ, САНДА, БЕЧКЕ, ЧЕВАР, КОШД, НАНДР, РОМХАНЬ, РЕТШАГ, СЕНДЕХЕЛИ, СЮДЬ, ДИОШИЛЕНЬ, СОКОЛЬЯ, ВЕРОЧЕ, РАКОЦИЛИГЕТ, СИГЕТСЕНТ-МИКЛОШ, ТЬЕКЕЛ, СИГЕ-ТЧЕП, РАЦКЕВЕ, ЛОРЕВ, РАЦКЕРЕСТУР, ИВАНЧА, ГЕБЕЛЬГЕРАШ** ятлӑ пысӑк ялсем тата **ИОББАДИ, АПЧ, АБОД, МАЧА, ПЮШПЕК-ХАТВАН, ГУТА, КЕВЕЩА, НАНДОР, СЮДЬ, РОМХАНЬ, РЕТШАГ, ДИОШИЕНЕ, НОГРАД, ВЕРОЧЕ, ДУНАХАРАСТИ, СИГЕТСЕНТ-МИКЛОШ, СИГЕТ-ЧЕП, РАЦКЕВЕ, САЗХАЛОМБАТТА, ФЕРЕНЦ, АДОНЬ-САБОЛЧ** ятлӑ чугун ҫул станцийӗсем.

ВЕЛЕНЦЕ кӳллипе **БАЛАТОН** кӳлли хушшинче пирӗн ҫарсем, тӑшман хирӗҫ тӑнине тата унӑн контратакисене ҫӗнтере-ҫӗнтере, ҫаплах малалла тапӑнса пынӑ, **ГАРДОНЬ, АГАРД, СЕРЕЧЕНЬ, ШЕРЕГЕЛЬЕШ, БЕЛЬШЕКАЙТОР, ПЕТЕЛЛЕ** ялӗсене тата **ЗИНИЕШ** чугун ҫул станцине тытса илнӗ.

Фронтӑн ытти участокӗсенче разведчиксем шыраса ҫӳренӗ тата чылай пунктсенче тӗллӗн-тӗллӗн ҫапӑҫнӑ.

Декабрӗн 8-мӗшӗнче пирӗн ҫарсем нимӗҫсен 63 танкне ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Сывлӑшри ҫапӑҫусенче тата зенитнӑй артиллери тӑшманӑн 46 самолетне персе ӳкернӗ.

ДЕКАБРӖН 10-МӖШӖНЧИ ОПЕРАТИВНӐЙ СВОДКА

Декабрӗн 10-мӗшӗнче пирӗн ҫарсем Венгрире **БУДАПЕШТ** хулинчен ҫурҫӗр-хӗвелтухӑҫнерехре тата ҫурҫӗртерехре ҫаплах наступлени туса пынӑ, тӑшманпа ҫапӑҫса, халӑх пурӑнакан 40 пункта ытла тытса илнӗ, вӑл шутра—**БУЯК, ИПОЛЬСЕГ, АЛДЕЙТАР, ИПОЛИВЕЦЕ, ДРЕГЕЛЬ ПАЛАНК, СЕДЛИГЕТ, ФЕЛШЕГЕД, АЛШОГЕД** (**БУДАПЕШТ** хулинчен 12 километр ҫурҫӗртерехре), **СЕД, ВАЦРАТЕТ, ОРСЕНТМИКЛОШ, ЧОМАД, ЕРДЕВАРОШ, РОХЕЙМТЕЛЕП, ДОМОНИ** ятлӑ пысӑк ялсем тата **ДЕЙТАР, ИПОЛИВЕЦЕ, СЕД, ГЕД, ОРСЕНТМИКЛОШ** чугун ҫул станцийӗсем.

Венгрире наступлени туса пынӑ вӑхӑтра декабрӗн 5-мӗшӗпе 9-мӗшӗ хушшинче **УКРАИНАРИ** 2-мӗш фронт ҫарӗсем нимӗҫсемпе венгерсен 5.600 салтакӗпе офицерне тыткӑна илнӗ.

Фронтӑн ытти участокӗсенче разведчиксем шыраса ҫӳренӗ тата чылай пунктсенче тӗллӗн-тӗллӗн ҫапӑҫнӑ.

Декабрӗн 9-мӗшӗнче пирӗн ҫарсем нимӗҫсен 46 танкне ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Сывлӑшри ҫапӑҫусенче тата зенитнӑй артиллери тӑшманӑн 24 самолетне персе ӳкернӗ.

* * *

Венгрире Будапешт хулинчен ҫурҫӗр-хӗвелтухӑҫнерехре тата ҫурҫӗртерехре пирӗн ҫарсем ҫаплах наступлени туса пынӑ. Балашшадьярмат хулинчен хӗвеланӑҫнерехре пӗр соединенин Ипель шывӗн кӑнтӑр хӗррипе наступлени туса пыракан чаҫӗсем 15 километр малалла кайнӑ та чугун ҫул узелӗ пулса тӑракан Дрегель Паланк ялне туртса илнӗ. Пирӗн пехота, тӑшмана ҫав тери хӑвӑрт хӑваласа, гитлеровецсен икӗ ротине шыв хӗррине хӗстерсе лартнӑ та пӗтерсе тӑкнӑ. Будапешт хулинчен ҫурҫӗртерехре хаяр ҫапӑҫусем пулса иртнӗ. Тӑшман хӑйӗн ҫарӗсене танковӑй дивизи тата эсэсовецсен моторизованнӑй дивизине хушса панӑ. Тӑшман хытӑ хирӗҫ тӑнине ҫӗнтере-ҫӗнтере, совет ҫарӗсем малалла кайнӑ та Будапешт хулинчен 12 километр ҫурҫӗртерехре ларакан Алшогед ялне туртса илнӗ. Ҫапӑҫусенче нимӗҫсем ҫынсемпе техника тӗлӗшӗнчен пысӑк ҫухату тӳсеҫҫӗ. Кун каҫиччен нимӗҫсен 30 танкӗпе хӑй тӗллӗн ҫӳрекен туппине персе ҫӗмӗрнӗ е ҫунтарса янӑ. тӑшманӑн артиллерипе миномет батарейисене нумай пӗтерсе тӑкнӑ. Каялла чакакан гитлеровецсем хӗҫпӑшал тата ытти вӑрҫӑ хатӗрӗсем нумай пӑрахса хӑвараҫҫӗ.

Совет ҫарӗсен наступленине чарса лартма хӑтланса, тӑшман ҫапӑҫӑва авиацин пысӑк вӑйӗсене кӗртсе янӑ. Совет летчикӗсем кун каҫиччен сывлӑшра ӑнӑҫлӑн ҫапӑҫнӑ, нимӗҫсен 18 самолетне персе ӳкернӗ. Пирӗн бомбардировщиксемпе штурмовиксем темиҫе танк, пехотӑпа ҫар хатӗрӗсем тиенӗ 200 автомашинӑна ҫити пӗтерсе тӑкнӑ, 6 артиллери батарейине пусарса лартнӑ тата тӑшманӑн чугун ҫул эшелонне ҫӗмӗрсе тӑкнӑ.

* * *

Иелгава (Митава) хулинчен хӗвеланӑҫнерехре тӑшман пехоти, артиллерипе минометсем персе пулӑшнипе, пирӗн пӗр тӗреклетнӗ пункта тытса илме хӑтланнӑ. Гитлеровецсем ултӑ хутчен атака тунӑ. Анчах вӗсене кашнинчех каялла хӑвала-хӑвала янӑ. Совет подразделенийӗсем пӑшалсемпе, пулеметсемпе персе, тӑшмана сапаласа янӑ. Ҫапӑҫу хирӗнче нимӗҫ салтакӗсемпе офицерӗсен 120 вилли выртса юлнӑ. Тыткӑна илнисем пур. Тепӗр участокра нимӗҫ разведчикӗсем пӗр шыв урлӑ кимӗпе каҫма хӑтланнӑ. Совет боецӗсем пеме пуҫланӑ та ҫав кимме унти гитлеровецсемпе пӗрлех шыва путарнӑ.

* * *

Пултуск хулинчен кӑнтӑртарахра Собко старши лейтенант ертсе пыракан подразделени ҫапӑҫса разведка тунӑ. Тупӑсем персе хӳтӗлесе тӑнипе совет боецӗсем тӑшманӑн пралук картисем урлӑ каҫса кайнӑ та нимӗҫ траншейисене вӑркӑнса кӗрсе кайнӑ. Нимӗҫсем каялла каймалли шӑтӑксем тӑрӑх запасри позицисем ҫине чакма хӑтланнӑ. Апутин лейтенантӑн взвочӗ ҫав тери хӑвӑрт шалалла кӗрсе кайнӑ та тӑшманӑн каялла чакмалли ҫулӗсене татса илнӗ. Алӑ вӑҫҫӗн пуҫланса кайнӑ тытӑҫура пирӗн боецсем темиҫе вунӑ гитлеровеца лӗтерсе тӑкнӑ, хӑшне-пӗрне тыткӑна илнӗ те хӑйсен чаҫне пӗр ҫухатусӑрах таврӑннӑ. Рядовой снайпер Зоря 10 кун хушшинче 7 нимӗҫе вӗлернӗ. Гварди сержанчӗ Омари Нинидзе 30 гитлеровеца вӗлернӗ. Снайпер Абдулла Касимов темиҫе кун хушшинче 12 нимӗҫе вӗлернӗ.

* * *

Венгрире пирӗн ҫарсем нимӗҫсен 71-мӗш пехотнӑй дивизийӗнчи салтаксемпе офицерсене нумайӗшне тыткӑна илнӗ. 171-мӗш сапернӑй батальонӑн тыткӑна лекнӗ командирӗ майор Гельмут Иордан ҫапла каласа кӑтартнӑ: «Пирӗн дивизи уйрӑм ӗҫсем тума организациленӗ корпусра тӑнӑ. Вӑл Италире ҫапӑҫнӑ. Ноябрь уйӑхӗн вӗҫӗнче ҫав корпуса питӗ васкаса Италирен Хӗвелтухӑҫ фронтне—Венгрие куҫарса килчӗҫ. 191-мӗш, 194-мӗш, 211-мӗш пехотнӑй полксене, 171-мӗш артиллери полкне тата ятарласа тунӑ подразделенисене та куҫарса килчӗҫ. Декабрӗн 4-мӗшӗнче ирхине мана командир Рапке генерал-лейтенант хӑй патне чӗнсе илчӗ. Вӑл ҫапла каларӗ: 191-мӗш полкӑн командирне амантнӑ, унӑн подразделенийӗсем ним тӗлли-паллисӗр каялла чакаҫҫӗ. Ҫавӑнпа эсӗ халех ҫав полкӑн командирӗ пулса тӑр, терӗ. Темиҫе сехетрен эпӗ ҫав полкри офицерсемпе салтаксене пӗр ҫӗр ҫын таран пухкаларӑм. Вӗсен виҫӗ ручной пулемет тата виҫӗ миномет кӑна юлнӑ. Хӑйсен ытти пӗтӗм хӗҫпӑшалне вӗсем тарнӑ чухне пӑрахса хӑварнӑ. Дивизи командирӗ мана юлашки салтак юлмиччен тытӑнса тӑма хушрӗ. Анчах та вырӑссем часах атака пуҫласа ячӗҫ. Эпир кӗске вӑхӑт хушши кӑна тытӑнса тӑма пултартӑмӑр. Чӗррӗн юлнӑ салтаксем тарса пӗтрӗҫ, эпӗ тыткӑна лекрӗм».

191-мӗш полкри 2-мӗш батальон штабӗнчен тыткӑна лекнӗ ефрейтор Гергард Гайн ҫапла каласа кӑтартнӑ: «Вырӑс танкӗсем курӑнса кайсан, салтаксем пӑтранса кайрӗҫ. Офицерсем персе пӑрахассипе хӑратма пуҫларӗҫ, анчах та ним тума та пултараймарӗҫ. Ҫӗмӗрсе тӑкнӑ подразделенисен юлашкийӗсем оборонӑна тытса тӑма пултараймарӗҫ. Вырӑс танкӗсем пирӗн позицисене ҫав тери вӑйлӑн персе тӑчӗҫ. Ун пек тамӑка эпӗ урӑх нисӑта та курман».

211-мӗш полкӑн 5-мӗш ротинчен тыткӑна лекнӗ ефрейтор Пауль Бэчорек ҫапла каласа кӑтартнӑ: «5-мӗш рота ҫул ҫинче колонна пуҫӗнче пычӗ, вӑл ҫавӑнтах вырӑссен вут-хӗмӗ айне пулчӗ, ротӑри ҫынсем ҫурринчен кая мар пӗтрӗҫ, рота командирне вӗлерчӗҫ. Пирӗн хыҫҫӑн пыракан ытти ротӑсем тарма пуҫларӗҫ. Каҫ пулса килнӗ тӗлелле батальон юлашкине пӗр пӗчӗк ялта пухрӗҫ. Дивизи командирӗ панӑ приказ тӑрӑх, пирӗн ҫӗрле тем пулсан та вырӑссем ҫавӑнчен кӑна йышӑннӑ чугун ҫул станцине каялла туртса илмеллеччӗ. Анчах та пирӗн атака пӑчланса ларчӗ, эпир нимӗн тума та пултараймарӑмӑр. Вырӑссем хӗссе пынипе эпир каялла чакрӑмӑр. Каялла чакса пынӑ чухне мана салтаксен пӗр ушкӑнӗпе пӗрле вырӑс автоматчикӗсем тыткӑна илчӗҫ».

КИЛЕС ҪУЛХИ ВӐЙЛА ТЫРПУЛАН НИКӖСНЕ ХЫВАҪҪӖ

Узбекистанри колхозсем килес ҫулхи вӑйлӑ тырпулӑн никӗсне хываҫҫӗ. 100.000 гектар ҫӗре хлопчатник аврисенчен тасатнӑ ӗнтӗ. Тракторсемпе тата лаша плугӗсемпе кӗрхи ҫӗртме тӑваҫҫӗ. 250.000 гектар ҫӗр ҫинче кӗрхи ҫӗртме тунӑ ӗнтӗ.

Шупашкар хулинчи парти активĕн пухăвĕ

Декабрĕн 9-мĕшĕнче Советсен çуртĕнче Шупашкар хулинчи парти активĕн пухăвĕ пулса иртрĕ.

Пуху кун йĕркинче пĕр ыйту — Сталин юлташăн Октябрьти Социализмлă Аслă Революци 27 çул тултарни çинчен» тунă доклачĕпе приказне май хулари парторганизаци умĕнче тăракан задачăсем çинчен. Çак ыйтупа пухура ВКП(б) Чăваш Обкомĕпе Шупашкар хула комитечĕн секретарĕ И. М. Чарыков юлташ доклад туса пачĕ.

— Партипе халăх — тет Чарыков юлташ, — Сталин юлташ Октябрьти Социализмлă Аслă Революци 27 çул тултарни çинчен тунă доклада тата приказа пирĕн Тăван çĕршывăн татăклă çĕнтерĕвĕшĕн кĕрешмелли ĕç программи вырăнне хурса йышăнчĕç. Халĕ партипе совет, комсомолпа профсоюз тата хуçалăх организацийĕсен мĕнпур ĕçне Сталин юлташ доклачĕпе приказĕнчен тухса тăракан задачăсене пурнăçлас май йĕркелесе пымалла. Чи малтанах, çав историллĕ документсене кашни коммунист, комсомолец, пирĕн пĕтĕм интеллигенцин тĕплĕн вĕренмелле, çав документсен шухăшне кашни ĕççынни патне çитермелле.

Сталин юлташ хăйĕн докладĕнче пирĕн умма историллĕ задача лартрĕ: хамăрăн союзниксен çарĕсемпе пĕрле кĕрешсе, фашистла нимĕç çарне çĕмĕрсе тăкас ĕçе вĕçлемелле, фашистла тискер кайăка унăн хăйĕн шăтăкĕнчех çапса вĕлермелле тата Берлин çине çĕнтерӳ ялавне çĕклесе лартмалла. Хĕрлĕ Çарпа пирĕн халăхăн пĕтĕм вăйне çак тĕп задачăна пурнăçа кĕртнĕ çĕре мобилизацилемелле.

— 1944 çулхи 11 уйăх хушшинче, — тет Чарыков юлташ.—хулари промышленность предприятийĕсем 1943 çулхи хисепрен 1.740 пин тенкĕлĕх ытларах продукци пачĕç. Заводсем нумай тĕрлĕ çĕнĕ йышши продукци туса кăларма тытăнчĕç. Предприятисен производствăллă вăйĕ ӳсрĕ. Анчах та, ĕçлеме лайăх условисем пулнă пулин те, хулари промышленность 11 уйăхри плана 95,4 процент çеç тултарчĕ. Плана тултарманни, тĕпрен илсен, Челноковпа Якунин юлташсем главнăй инженер пулса ĕçлекен заводсен ĕçĕнчен килнĕ. Промысла кооперации предприятийĕсем — «Кожупряжь», «Вышивка», «Красный кустарь» тата ытти хăшпĕр артельсем те плана ăнăçлăн тултарайман.

Хулари промышленность ноябрь уйăхĕнче октябрь уйăхĕнчинчен начартарах ĕçлерĕ. Промысла кооперации артелĕсем ноябрь уйăхĕнчи плана пурĕ те 79.6 процент çеç тултарнă. Ликерпа эрех завочĕ ноябрьти плана 80 процент, типографи 91,9 процент, макарон фабрики 40 процент, пир-авăр фабрики 62 процент çеç тултарнă.

Чылай предприятисем ноябрь уйăхĕнче çавăн пек çителĕксĕр ĕçлени хуçалăх руководителĕсемпе предприятисенчи парторганизаци секретарĕсем хăйсен йывăрлăхĕсене çĕнтерме пĕлмен пирки, хĕле кирлĕ пек хатĕрленмен, хăйсен предприятийĕсем валли чĕртăварсемпе топливо кирлĕ чухлĕ хатĕрлемен пирки тата массăллă ăнлантару ĕçне тата социализмлă ăмăртăва тивĕçлипе сарса пыман пирки пулнă.

Чарыков юлташ Якунин юлташ главнăй инженер пулса ĕçлекен заводри хуçалăхпа парти руководителĕсен ĕçне хытă критиклерĕ. Вăл завод 1943 çулта хулара кăна мар, пĕтĕм Совет Союзĕнче те малта пыракан предприятисен ретĕнче пулнă, Оборонăн Государственный Комитечĕн куçса çӳрекен Хĕрлĕ Ялавне темиçе хутчен те илнĕ. 1944 çулта вара завод хăйĕн ĕçне чылай сӳреклетрĕ. Кунта ĕç тухăçлăхне ӳстерес тĕлĕшпе япăхрах ĕçлеме тытăннă. Тăхăр уйăх хушшинче продукцин хăйне ларакан хакне 10 процент чакарас вырăнне, пурĕ те 6,6 процент çеç чакарнă. Заводра штурмсем тăвас йăла хытă сарăлнă, тĕрĕссипе илсен, плана уйăх вĕçĕнче ĕçленипе кăна тултараççĕ. Çакă вăл пĕтĕмпех заводра ĕç тухăçлăхне ӳстерес тĕлĕшпе тăрăшман пирки, метала, ĕç хатĕрĕсене, электроэнергине тата ытти япаласене перекетлессишĕн, продукцие пĕр вĕçĕмсĕр кăларса тăрассишĕн кĕрешмен пирки пулнă. Заводри партбюро заводри уйрăм участоксем мĕншĕн начар ĕçленине тĕпчесе пĕлмест, производство экономикипе тарăннăн интересленмест тата парторганизацие çитменлĕхсене пĕтерессишĕн, предприяти ĕçне лайăхлатассишĕн кĕрешме мобилизацилемест.

Заводра плана тултарманни электроэнерги çитмен пирки пулнă теме хăнăхнă. Чăннипе илсен, фактсем çакна кăтартаççĕ: сентябрьпе октябрь тата ноябрь уйăхĕсенче завод хăй илме тивĕçлĕ электроэнергие пĕтĕмпех илнĕ. Анчах унта электроэнергие перекетлессишĕн пачах тăрăшмаççĕ. Электроэнергие пурăнмалли çуртсене ăшăтма нумай расходлаççĕ.

Челноков юлташ главнăй инженер пулса ĕçлекен заводăн ĕçĕнче те пысăк çитменлĕхсем палăраççĕ. Заводри парторганизаци плана пĕтĕмĕшпе тултарнипе лăпланса ларать, пахалăхшăн çителĕксĕр кĕрешет. Материалсемпе укçа-тенкĕне перекетлессишĕн кĕрешмеççĕ. Завод виççĕмĕш кварталта кăна топливăпа электроэнерги планран ытлашши темиçе пин тенкĕлĕх расходланă. Ĕç дисциплинине çирĕплетес тĕлĕшпе те заводра ĕçсем чаплах пымаççĕ-ха.

Малалла Чарыков юлташ хулана электроэнерги парса тăрас ыйту çинчен тĕплĕн каласа парать. Хулари электроэнерги базăчĕ юлашки вăхăтра икĕ хут ытларах ӳснĕ. Анчах та хула электроэнерги илес ĕçре пысăк çитменлĕхсем туять. Водосвет руководителĕсем çуллахи вăхăтра пулнă лайăх условисемпе машинăсене юсанă çĕрте усă курман. Çапла вара вĕсем дизельсене хуçалăхне хĕлле хатĕрлес ĕçе пурнăçа кĕртеймен. Атăл леш енчи электростанци, вăл тĕрĕс ĕçлесен, хулана электроэнерги парас ĕçе татăклăнах лайăхлатма пултарать, анчах топливо çитмен пирки йĕркеллĕ ĕçлеймест. Водосветри машинăсене хăвăртрах юсаса пĕтерсе, вĕсене тĕрĕс ĕçлеттермелле, Атăл леш енчи электростанци валли топливо турттарассине хăвăртлатмалла, Сосновкăри участокран торф турттарассине йĕркелесе, электростанци валли кирлĕ чухлех топливо турттарса тăмалла. Çавăнпа пĕрлех асăннă предприятисенчи рабочисен пурнăçпа йăла условийĕсене лайăхлатас ĕç çине тимлĕн çавăрăнса пăхмалла.

— Электростанцисен ĕçне лайăхлатассишĕн,—тет Чарыков юлташ — промышленность предприяти руководителĕсен те тăрăшмалла, унсăрăн вĕсем хăйсен производство планне тултарма кирлĕ таран электроэнерги илме пултараймаççĕ. Электростанцисем панă заказсене хăвăрт та лайăх туса памалла. Водосветри ремонт ĕçĕсене тума рабочисем уйăрса парасси çинчен ВКП(б) Обкомĕ тата хула комитечĕ йышăннă решенисене пĕр пăркаланмасăр пурнăçа кĕртсе пымалла. Çавăнпа пĕрлех электроэнергие перекетлĕн тыткаламалла. Челноков юлташ главнăй инженер пулса ĕçлекен завод ноябрь уйăхĕнче электроэнерги планпа пăхнинчен темиçе пин киловатт-сехет ытлашши расходланă.

Докладчик малалла, хула валли вутă тăратас ыйту çинче тĕплĕн чарăнса тăчĕ. Чылай предприятисем халĕ хăйсен руководителĕсем çавăрăнăçусăр ĕçленĕ пирки топливо çитменнипе аптăраççĕ. Çав йывăрлăха çĕнтерес тесен, предприятисемпе учрежденисен Чăваш АССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Обкомĕ хĕллехи вăхăтра вутă хатĕрлесе турттарасси çинчен йышăннă постановление пурнăçа кĕртмелле. 1945 çулхи апрелĕн 1-мĕшĕччен пĕтĕмпе 73.1 пин кубометр вутă хатĕрлесе, 201.9 пин кубометр турттармалла. Çакна пурнăçа кĕртме пур майсем те çителĕклĕ. Чăваш АССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Обкомĕ йышăннă решени тăрăх, хула валли вутă турттарнă çĕрте 1945 çулхи апрелĕн 1-мĕшĕччен ĕçлеме 916 лав уйăрса панă. Унсăр пуçне тата вăрманпромхоза транспортпа ĕç вăйĕ парса пулăшнă. Вăрманпромхоз 7 çĕнĕ автомашина тата 50 лаша, 168 рабочи илнĕ. Анчах та вăрманпромхоз директорĕ Кобяков юлташ хĕллехи вăхăтра вутă хатĕрлесе турттарма начар хатĕрленет-ха.

Халĕ ĕнтĕ пирĕн хулана уйăрса панă транспортпа тата предприятисемпе учрежденисен транспорчĕпе тĕрĕс усă курса, хула валли вутă кирлĕ таранах хатĕрлемелле тăвас пулать.

Чарыков юлташ, юлашкинчен, парти ĕçĕн ыйтăвĕсем çинче чарăнса тăрать. Пуçламăш парторганизацисен хăйсен шалти ĕçне тĕпренех лайăхлатмалла, тесе кăтартса парать докладчик. Парти ĕçĕнче формализма тĕпренех пĕтермелле. Парти организацийĕн ĕçне лайăхлатмалли кирлĕ майсенчен пĕри вăл—критикăпа самокритика пулса тăрать. Парти организацийĕн предприятисемпе учреждени ĕçĕнчи çитменлĕхсене хăюллăн уçса палăртса, вĕсене пĕтерме пулăшмалла.

Малалла Чарыков юлташ партипе комсомол организацисен ӳсĕмĕ çинчен, çамрăк коммунистсемпе комсомолецсене воспитани парасси пирки калать. Парторганизаци секретарĕсен партие çĕнĕрен илнĕ çын производствăра мĕнле ĕçленине пĕлсе тăмалла, ăна хăйĕн квалификацине ӳстерме пулăшмалла, çамрăк коммунистсене парти дисциплини çинчен кулленех ăнлантарса пымалла. Коммунистсен пĕлĕвне ӳстерес тĕлĕшпе тимлĕн ĕçлемелле.

Вăрçă халĕ тăшман çĕрĕ çине куçрĕ. — тет Чарыков юлташ.—Анчах та тăшмана çĕнтерес тесен, вăйсене ӳстерсе ĕçлени кирлĕ. Çавăнпа та халĕ пирĕн хамăрăн ĕçри ответлăха нихăçанхинчен те ытларах туйса ĕçлемелле. Пирĕн хамăр ĕçе чăрмав кӳрекен хамăрăн вăйсемпе резервсене фронта пулăшнă çĕре мобилизацилеме чăрмантаракан кашни çитменлĕхе большевикла пĕтерсе пымалла. Шупашкар хулинчи парторганизаци ĕççыннисене парти тавра татах та таччăнрах пĕтĕçтерме, партиллĕ-политикăллă ĕçе татах та çӳллĕ вырăна çĕклеме, çапла вара Сталин юлташ доклачĕпе приказĕнчен тухса тăракан задачăсене пĕтĕмпех пурнăçа кĕртмелле тума тивĕçлĕ.

Чарыков юлташ доклачĕ тăрăх прениче **Челноков, Никитин** (Осоавиахимăн Центральный Совечĕ), **Трусова** (ВЛКСМ хула комитечĕ), **Лусников, Киселев, Гельфанд, Аникин** (Хула совет исполкомĕ), **Бенский**, Чăваш АССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ **Андреева** юлташ, **Дмитренко, Лебедев** (Государство хăрушсăрлăхĕн Халăх Комиссариачĕ), **Кац, Праудин** (Академи театрĕ) юлташсем тухса каларĕç.

Пуху пĕр саслă пулса резолюци йышăнчĕ, промышленноçпа транспорт, ялхуçалăх ĕçне тата партиллĕ-политикăллă ĕçе лайăхлатмалли мероприятисене палăртса хăварчĕ.

Кунта укçа-тенкĕ пухас ĕç начар пулса пырать

ЙĔПРЕÇ. Финанс планне тултарса çитермелли уйăхлăха районри нумай ялсоветĕсемпе колхозсем тата налог агенчĕсем активлăн хутшăнчĕç. Хăшпĕр ялсоветĕсем кулленхи заданисене ытлашшипех тултарса пыраççĕ. Пысăк Упакасси ялсовечĕ, уйăхлăха хутшăнса, пĕр кун хушшинче кăна 20 пин тенкĕ ытла пухса банка хыврĕ. «Путиловка» колхозра кĕске вăхăтрах 10 пин тенкĕ пухнă.

Çав вăхăтрах «Победа», «Строитель» тата «Трудовик» колхозсенче укçа-тенкĕ пухас ĕç начар пырать. Ку колхозсен руководителĕсем, комсомол организацийĕсем финанс планне тултарса çитермелли уйăхлăха активлăн хутшăнман, вĕсем хăйсем те государство умĕнчи укçа-тенкĕ парăмĕсене парса татман. «Победа» колхоз председателĕ Сатников юлташ тĕрлĕ тӳлевсем енĕпе 1000 тенкĕ, «Строитель» колхоз председателĕ Краснов юлташ 800 тенкĕ, «Трудовик» колхоз председателĕ Ерилеев юлташ 600 тенкĕ парса татман.

Çакăн пек тĕслĕхсем ытти ялсоветĕсенче те тĕл пулаççĕ. Тăваттăмĕш кварталти финанс планне тултарса çитерес тĕлĕшпе уйрăмах Хурамал, Чăваш Тимĕш, Кĕлĕмкасси ялсоветĕсем кая юлса пыраççĕ.

Финанс планне тултарасси çавăн пек юлса пыни, чи малтан, ялсоветĕсем, финанс агенчĕсемпе инспекторĕсем, колхоз руководителĕсем сӳрĕк ĕçленинчен килет.

Укçа-тенкĕ парăмĕсене парса татасси хальхи вăхăтра государствăшăн питех те кирлĕ ĕç пулса тăрать. Çавăнпа финанс планне тултарас ĕçре активăн пример кăтартса пымалла.

П. КУРАКОВ.

Хĕвеланăç Европăри вăрçă ĕçĕсем

ЛОНДОН, декабрĕн 9-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен экспедициллĕ вăйĕсен верховнăй командованийĕн штабĕ декабрĕн 9-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре çапла каланă:

Юлих—Линних районĕнче (Германире) Рур шывĕ патĕнче тăшман союзниксен малалла куçса пыракан çарĕсене çаплах тупăсемпе перет.

Мец районĕнче союзниксен çарĕсем Дриан фортне тытса илнĕ. Саар шывĕ улăхĕнче, Диллингенпа Саарлаутерн районĕнче, Зигфрид линийĕнчи оборона сооруженийĕсен малти пайĕсемшĕн çапăçаççĕ.

Саргемюнд патĕнче союзниксен çарĕсен чаçĕсем Саар шывĕ урлă каçса кайнă. Саргемюнд хулинче хăйĕнче урамсенче çапăçаççĕ. Кунсăр пуçне, Саар шывĕ урлă Виттринген патĕнче те каçса кайнă.

Лемберг районĕнче (Лотарингире) тата Рейн çывăхĕнче, Страсбург хулинчен çурçĕр-хĕвелтухăçнерехре, союзниксен чаçĕсем кăшт малалла кайнă.

Декабрĕн 8-мĕшĕнче истребитель-бомбардировщиксем Голландири тата Германири транспорт объекчĕсене тапăннă, нумай тĕлте чугун çулсене сиенленĕ.

ЛОНДОН, декабрĕн 9-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен Вăтаçĕр тинĕс таврашĕнчи хĕçпăшаллă вăйĕсен штабĕ декабрĕн 9-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре çапла каланă: Италире, Фаэнца хулинчен çурçĕр-хĕвеланăçнерехре, 8-мĕш арми чаçĕсем, тăшман çапла вăйлă хирĕç тăнине пăхмасăрах, Ламоне шывĕ хĕрринчи укрепление аслăлатнă. Пидеур ялĕ патĕнче уйрăмах вăйлă çапăçусем пынă, çав ял халь союзниксен аллинче. Фронтăн ытти участокĕсенче патрульсем кĕрешнĕ.

ЛОНДОН, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен экспедициллĕ вăйĕсен верховнăй командованийĕн штабĕ декабрĕн 10-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре çапла каланă:

Юлих районĕнче (Германире). Рур шывĕнчен хĕвеланăçнерехре, тăшман организованнă хирĕç тăрасси пĕтсе ларнă.

Саар шывĕ улăхĕнче союзниксен çарĕсем Диллингенпа Саарлаутерн патĕнчи укрепленисен районĕнче хăйсен позицийĕсене çирĕплетеççĕ. Союзниксен ытти чаçĕсем Вейсвейлер тата Вельфлинген хулисем патне çитнĕ. Анат Вогез тăвĕсен районĕнче Нидербронн хулине тата Танн хулин пысăкрах пайне тăшмантан тасатнă. Вогез тăвĕсен çав районĕнче союзниксен чаçĕсем çĕнĕрен çитĕнӳсем тунă. Мюлуз районĕнче Доллер шывĕ хĕрринче союзниксем укреплени тума тăрăшнине хирĕç тăшман питĕ вăйлă çапăçать.

Союзниксен авиацийĕ тăшманăн Германири объекчĕсене тапăннă. Ытти хуласемпе пĕрле Берлин çине те бомбăсем пăрахнă.

ЛОНДОН, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен Вăтаçĕр тинĕс таврашĕнчи хĕçпăшаллă вăйĕсен штабĕ декабрĕн 10-мĕшĕнче пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре çапла каланă: Фаэнца хулинчен кăнтăр-хĕвеланăçнерехре вăйлă çапăçусем пыраççĕ. Унта 8-мĕш арми Англи чаçĕсем кăшт малалла кайнă. Тăшманăн икĕ вăйлă контратакине сирсе янă. Фронтăн ытти участокĕсенче паллă улшăнусемех пулман.

Союзниксен авиацийĕ тăшманăн çурçĕр Италири, Германири, Австрири, Чехословакири тата Югославири вăрçă объекчĕсене, çавăн пекех тата тăшманăн Адриатика тинĕсĕн çурçĕр пайĕнчи суднисене тапăннă.

Америка авиацийĕ Штутгарт, Кобленц тата Бинген хулисене тапăнни

ЛОНДОН, декабрĕн 9-мĕшĕ. (ТАСС). Англин информаци министерстви пĕлтернĕ тăрăх, декабрĕн 9-мĕшĕнче кăнтăрла иртсен американецсен 400 бомбардировщикĕ, 285 яхăн истребитель хӳтĕлесе пынипе, Штутгарт çывăхĕнчи сортировка станцийпе аэродрома тапăннă.

ЛОНДОН, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Официальнă çапла пĕлтернĕ: Америкăн 500 ытла йывăр бомбардировщикĕ, 650 истребитель ытла хӳтĕлесе пынипе, паян Рейн шывĕ çинчи паха чугун çул центрĕсене — Кобленцпа Бинген хулисене тапăннă.

Будапештра çынсене вĕлерни

ЧЕРНОВЦЫ, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Венгрири радио çапла пĕлтерет: Будапештри çар сучĕ Венгрин темиçе офицерне çакса вĕлермелле тунă. Вĕсене çĕршыва сутнă тесе айăпланă.

Венгрири радио тата нимĕçсен Будапештри хĕçпăшаллă вăйĕсен главнокомандующийĕн пĕлтерĕвне панă. Унта Будапешт территорийĕнче хăйне уйрăм çар сучĕ тăвасси çинчен каланă. Пĕлтерӳре çав суд мĕнле-мĕнле «преступленисемшĕн» вĕлермелле тăвассине кăтартакан пысăк список панă.

Германире магазинсене „тотальнăй" йĕркепе пĕтерсе пыраççĕ

ЖЕНЕВА, декабрĕн 9-мĕшĕ. (ТАСС). «Остдейче Гренцботен» ятлă гитлерла хаçат «тотальнăй мобилизаци» йĕркипе ĕçлекен уполномоченнăйăн распоряженине пичетлесе кăларнă. Çав распоряженипе Германи çарĕпе çар промышленноçĕ валли çĕнĕ çынсем тупмашкăн Германире магазинсен хисепне тата тепĕр хут чакармалли çинчен каланă. Çав хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Германире октябрь уйăхĕ тĕлнех магазинсен çуррине хупнă пулнă. Çывăх вăхăтра тата темиçе пин магазина хупса, вĕсенчен темиçе вунă пин çынна пухса илмелле.

Грецири лару-тăру

ЛОНДОН, декабрĕн 9-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентстви Афины хулинчен çапла пĕлтерет: декабрĕн 8-мĕшĕнче Афинăра пĕлтерӳ пичетлесе кăларнă. Унта çапла каланă: Салоники хулинче пĕтĕмĕшле забастовка пуçласа янă. Афины хулинче партизансен вăйĕсем вăйлăн пухăнса пыраççĕ, вĕсем хирĕç тăрасси вăйсăрланни пачах та курăнмасть.

ЛОНДОН, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Лондонри радио пĕлтернĕ тăрăх, Афинăра халь те çапăçаççĕ. ЭЛАС партизанĕсем (вĕсем 100 пин çын шутланаççĕ) активлăрах кĕрешме пуçланă. Хулана партизансенчен тасатас ĕç малалла пырать. Çав ĕçе туса пĕтерме «нумай вăхăт кирлĕ пулĕ-ха», тет Лондонри радио.

Афины тулашĕнче партизансен çĕнĕ те çĕнĕ вăйĕсем пĕр çĕре пухăнаççĕ. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, çапăçусем вăхăтĕнче 1.500 çын вилнĕ е аманнă.

НЬЮ-ЙОРК, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Оверсис ньюс агентствин Афинăри корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: Папандреу çак хыпара сирсе янă пулин те, нацистсем тунă «хурал батальонĕсен» хăш-пĕр членĕсене ирĕке кăларнă, халь вĕсем ЭЛАС-а хирĕç çапăçаççĕ. (ЭЛАС—«Халăхăн ирĕклĕх фрончĕн» çар организацийĕ). Греци полицийĕ нацистсене ЭЛАС-а хирĕç вăрçма пулăшать. Корреспондент малалла çапла калать: Афинăра хĕçпăшаллă фашистсем, ЭАМ членĕсене шыраса, çуртсенче ухтарса çӳреççĕ (ЭАМ—«Халăхăн ирĕклĕх фрончĕ»).

Ассошиэйтед пресс агентстви Афинăран çапла пĕлтерет: ЭАМ влаçа терророрла майсемпе тытса илме тăрăшать тенине ЭАМ представителĕ сирсе янă. Анчах та çав представитель çапла каланă: ЭАМ Папандреу правительстви вырăнтан тухиччен кĕрешет, мĕншĕн тесен юн тăкнăшăн Папандреу ответлă пулса тăрать, тенĕ. Влаçа хăй аллине тытса илес тенĕ пулсан, ЭАМ Афинăна ирĕке кăларнă хыççăнах тытса илнĕ пулĕччĕ, ăна ун чухне никам та кансĕрлеме ĕлкĕреймен пулĕччĕ, тенĕ. ЭАМ представителĕ каланă тăрăх, ЭЛАС (вăл «Халăхăн ирĕклĕх фрончĕн»—ЭЛАМ-ăн—çар организацийĕ) нимĕçсемпе кĕрешнĕ чухне ăна ЭДЕС чаçĕсем те час-часах тапăннă (ЭДЕС—Зервас полковникăн çар отрячĕсем), Греци халăхĕн питĕ пысăк пайĕ, тенĕ юлашкинчен ЭАМ представителĕ, ЭАМ программине, политикăллă ирĕклĕхе çĕнĕрен законлă туса хума тăрăшаканскерне, ырлать.

Тĕнчери лару-тăру

Совет Союзĕпе Германи хушшинчи фронтăн Венгрири участокĕнче халĕ пулса иртекен ĕçсем фашистла захватчиксене чылаях хăратса пăрахнă. Хĕрлĕ Çар пыра-пыра çапнине пула, Гитлерăн Венгрири тарçисен режимĕ арканать, фашистла блокăн юлашки татăк-кĕсĕкĕсем ванаççĕ.

Совет çарĕсем, Дравы хулинчен çурçĕртерехре Дунай шывĕ урлă каçнă хыççăн тата тăшман оборонине татнă хыççăн малалла куçса пыраççĕ. Венгрири çар хатĕрĕсем тăвакан питех те пысăк центра — Мишкольц хулине, Шаторалья-Уйхель ятлă округ хулине Хĕрлĕ Çар чаçĕсем туртса илчĕç. Пирĕн çарсем округ тата район центрĕсене, халăх пурăнакан ытти пунктсене нумай тытса илчĕç. Советсен гварди чаçĕсем, шурлăхлă вырăнсем урлă каçса, Балатон кӳлли патне пырса тухрĕç те Фоньод ятлă пысăк пункта тата порта тытса илчĕç. Балатон кӳллин кăнтăрти çыранĕ халĕ пĕтĕмпех пирĕн çарсен аллинче тăрать. Тăшман лару-тăрăвĕ мĕнле йывăррине ăнланса илес тесен, Венгри картти çине пăхса илни те çителĕклĕ.

«Сталин Маршалăн хăюллă боецĕсем,—тесе çырать Америкăри «Коьер Джорнэл» ятлă хаçат, — кăнтăр-хĕвелтухăç Европăра вĕçне çитермен хăшпĕр операцисене вĕçлесе çитереççĕ. Хальхи çапăçусем виçĕ тĕллевпе пулса пыраççĕ: Венгри пирки тăракан ыйтăва татса памалла, Австрие кĕрсе каймалла тата Югославирен каялла чакса пыракан 400.000 çынна яхăн нимĕçе татса илмелле те пĕччен тăратса хăвармалла. Çакă вăл — пысăк задача. Вăл Хĕвеланăç фронтĕнчи операцисемпе çыхăнса тăрать, мĕншĕн тесен çав задачăна пурнăçа кĕртни Германи резервĕсене пурне те Венгрире пухса тăратать». Совет çарĕсем Балатон кӳлли районĕнче малалла куçса пыни çинчен Лондонри «Ньюс кроникл» хаçат çапла çырать: нимĕçсем Хĕрлĕ Çара чарса лартма пултараймасан, вĕсен хăйсен халăхне Венăпа Братислава хулисене çухатнине кĕтсе илме хатĕрлемелле пулать. Çакă вара Германие пĕтерсе лартмаллăх пырса çапни пулĕ. Ахальтен мар ĕнтĕ нимĕçсем Балатон кӳлли районне питĕ васкасах Итали тата Хĕвеланăç фрончĕсенчен чылай пысăк вăйсем куçарса пыраççĕ.

Ахальтен мар ĕнтĕ эсэсовецсен чаçĕсем Хĕрлĕ Çарăн наступлени тăвакан чаçĕсене хирĕç урса кайсах кĕрешеççĕ.

Венгрири вăрçă ĕçĕсем питĕ хăвăрт пулса пыраççĕ, çавăнпа та Венгри правителĕсем питĕ хытă хăраса ӳкнĕ, вĕсем ĕнтĕ халĕ хăйсем тӳснĕ поражени çав тери пысăк пулнине пытарма та пултараймаççĕ. Будапештра общество учрежденийĕсене ертсе пыракан правительство комиссариачĕ тунă, çав комиссариат учрежденисене Германие куçарса каяс тата унта каякан чиновниксемпе служащисене вырнаçтарас тĕлĕшпе ĕçлет. Анчах та хальхи лару-тăрура Гитлерăн Венгрири тарçисен çăлăнас шанчăксем сахал. Германире вĕсем хăйсене валли лăпкăлăх тупаймĕç.

Хĕрлĕ Çар, пирĕн союзниксен çарĕсемпе пĕрле кĕрешсе, фашистсен йăви тавра çавăрнă хурçă укăна хĕссе пырса, нимĕç захватчикĕсене аркатса тăкĕ. Вĕсемпе пĕрле Гитлерăн Салаши йышши тарçисем те хăйсен чапсăр вилĕмне тупĕç.

* * *

Румынири Санатеску правительстви вырăнтан тухнă. Хăй ĕçленĕ вăхăтра çак правительство халăх массисен сассине итлемерĕ, вĕсен интересĕсене шута илмерĕ. Халăх перемири условийĕсене тӳрĕ кăмăлпа пурнăçа кĕртсе пыма хушрĕ, мĕншĕн тесен çавăн пек туни Румынине Совет Союзĕпе тата ирĕклĕхе юратакан ытти çĕршывсемпе туслăн çыхăнса пурăнма май парать. Анчах халăхăн çак законлă кăмăлне правительство шута илмен. Çакна кăтартса пани те çителĕклĕ: «Тимĕр гварди» текен реакциллĕ ушкăн хăйĕн вăрттăн ĕçне анлăн туса пынă. Государство аппаратне чи усал реакционерсем юхĕре-кĕре ларнă, вĕсем предприятисенче тата ялхуçалăхĕнче саботаж туса тăнă, диверсиллĕ ĕçсем тума пулăшнă. Хăйсене никам та ответ тыттарманнине курса, нациллĕ-демократиллĕ фронтăн тăшманĕсем хăйсене килĕшмен çынсене вĕлересси умĕнче те чарăнса тăман.

Халĕ Румынире çĕнĕ правительство тунă, ăна Николае Радеску генерал ертсе пырать.

* * *

Польшăн Арцишевский пуç пулса тăракан эмиграцири çĕнĕ «правительствине» туни çинчен ют çĕршывсенчи общественăллă ушкăнсенче нумай калаççĕ. Англири тата Пĕрлешӳллĕ Штатсенчи хаçатсем тӳрех çапла калаççĕ: çав «правительство» Совет Союзне курайманнине кăтартса паракан тĕслĕх пулса тăрать тата ирĕклĕ те демократиллĕ Польша тăвас çул çинчи чăрмав пулса тăрать, теççĕ. Лондонри «Таймс» хаçат шухăшĕпе, Пилсудскин вăрçăччен-хи режимĕ çакăн пирки пĕтсе ларнă: вăл икĕ тĕп задачăна — çĕрĕçĕнче реформа тăвас тата Российăпа çыхăнса тăрассине йĕркелес задачăна татса пама тĕрĕс тата çирĕп решенисем йышăнма пултарайман. Анчах та Польшăн Лондонри политикăллă деятелĕсем нумайĕшĕ халĕ те çав йăнăш та киревсĕр традициех суккăррăн тытса пыраççĕ. «Халĕ тумалли чи кирлĕ ĕç,—тет «Таймс» хаçат.—вăл çавăн пек позицие тытса пыракансене Польшăна çĕнĕрен ура çине тăратас ĕçрен сирсе ярасси пулать».

Польшăн эмиграцири правительстви, — тенĕ Нью-Йоркри радиокомментатор Гейтмор,—«татăклăнах панкрута тухрĕ. Вăл Польшăра ĕлĕкхи феодаллă строй чĕрĕлессе шанма пултараймасть. Польша халăхĕ халĕ ĕнтĕ феодалсемпе пысăк помещиксен стройĕ пуçĕпех пĕтсе ларнине ăнланать. Нацистсен пусмăрлăхне Польшăра 5 çул хушши тӳссе пурăннă çынсем Польша реакционерĕсене, нацистла хуçасем вырăнне ларма шутлаканскерсене, каялла таварма килĕшмеççĕ».

Польшăн Нациллĕ Ирĕклĕх Комитечĕ, çĕрĕçĕнче пысăк реформа туса ирттерсе хресченсене помещиксен çĕрне панăскер, чăн-чăн демократи туса панине Польша халăхĕ халĕ ĕнтĕ курать.

Польшăн Нациллĕ Ирĕклĕх Комитетне вăхăтлăх правительство туса хума ыйтакансен хисепĕ Польшăра ытларах та ытларах ӳссе пырать. Çак шухăшпа Польшăн Лондонри демократиллĕ организацийĕсем те килĕшеççĕ. Халăх интересне чăннипех палăртса тăракан Нациллĕ Ирĕклĕх Комитечĕ пĕтĕм тĕнче умĕнче Польшăн пĕртен-пĕр законлă представителĕ пулса тăмалла, тесе шутлаççĕ Польша патриочĕсем.

* * *

«Любекер фольксботе» ятлă гитлерла хаçат ноябрĕн 26-мĕшĕнче тухнă номерте: Германи хĕле кĕрет, çак хĕл «Германи халăхне пĕтĕм вăя пухма хушать тата уншăн пысăк йывăрлăхсем пулассине систерет», тесе çырнă. Фашистсен листокĕ, гитлерла Германие хирĕç анлă наступлени пыни çинчен каласа, кĕçех пире çĕнĕрен килсе çапĕç, тесе çырать. Гитлерăн аркатуллă ĕçсем тăвас тĕлĕшпе ĕçлекен алăйытти Лей, Германин хĕвеланăçĕнчи районĕсене кайса килнĕскер, вăл хăй «пысăк хуласем шывсăр, çутăсăр тата газсăр ларнине, çав хуласенче сиен курман пĕр çурт та çуккине, вĕсенче бомба ӳкмен пĕр вырăн та çуккине» курни çинчен çырать.

Ăнланмалла ĕнтĕ, çаксем пурте тата пурнăç лайăхланассине кĕтме çукки нимĕç халăхне ытларах та ытларах хăратать. Çĕршывра ӳссе пыракан çавăн пек шиклĕ шухăш-кăмăла хирĕç кĕрешме фашистла ирсĕр ушкăншăн йывăртарах та йывăртарах пулса пырать. Гитлеровецсем темĕнле тăрăшсан та, вĕсем нимĕçсене «малашнехи çине шанчăклăн пăхтарма» пултараймаççĕ. Гитлеровецсем фольксштурм çинчен нумай шавларĕç, пĕтĕм нимĕç халăхĕ фольксштурм боецĕсен ретĕнче пулма «кăмăл туни» çинчен çырчĕç. Халĕ ĕнтĕ вĕсен призыва пымасăр тăракан çынсене хаяр ответ тыттарасси çинчен ирĕксĕрех приказсем кăларма лекет. Анчах фольксштурмран таракансен йышĕ ӳссех пырать. Çарта та лару-тăру кунтан лайăх мар. Нимĕç çарĕнче тухакан «Миттейлунген фюр ди труппе» хаçат, «шиклĕ» çынсен тата «паникерсен» йышĕ ӳснĕ пирки хăраса ӳкнĕскер, çакна йышăнать: юлашки эрнесенче салтаксем хăраса ӳкни палăрать, юрăхсăр çынсем саракан хыпарсене пула, вĕсем татăклăнах пăсăлса каяççĕ, тесе çырать хаçат.

Анчах халăх массисем кăна мар хăраса ӳкнĕ. Гитлерла ушкăнри çынсем те тата фашистла Германин ют çĕршывсенчи представителĕсем те хăраса ӳкнĕ. Ют çĕршывсенчи хаçатсем çырнă тăрăх, Стокгольмра Германи миссийĕн 7 членĕ Швеци паспорчĕсене илнĕ те таçта тарса çухалнă. Германин Мадридри посольствин пресс-атташе те, Берлина таврăнма хушнă хыççăн, тарса çухалнă. Гитлерла Германишĕн начар лару-тăру пулса тăни çинчен Геббельс хăй те: «вăрçă нимĕçсем умне пĕрмаях çĕнĕ ыйтусем кăларса тăратать тата вĕçне çитиччен çапла туса пырĕ», тесе пăйкăшма пуçланă.

Гитлеровецсем халĕ хăйсен пĕтĕм вăйне мобилизацилеççĕ, хăйсен резервĕсен юлашкийĕсене пухаççĕ, çĕнĕ дивизисем тăваççĕ. Вĕсем хăйсем путланса ларас хăрушлăха сирсе ярас тесе тапаçланаççĕ. Вĕсем вăйлăн тата хаяррăн хирĕç тăрĕç-ха. Анчах пур-пĕрех вĕсем поражени тӳсĕç.

И. ГЛОТОВ.

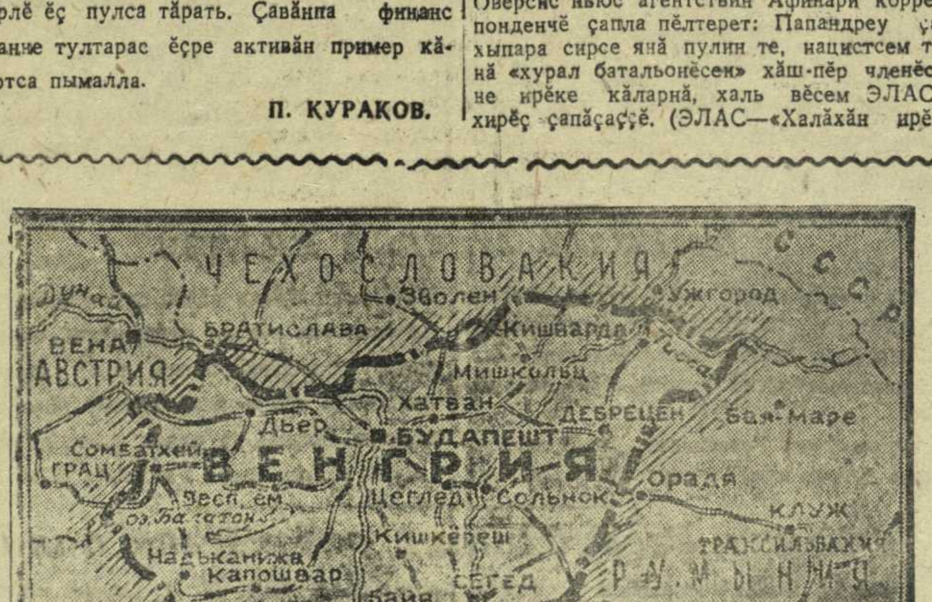

Франципе Совет Союзĕ пĕр-пĕринпе союзлă пуласси çинчен тунă договор пирки Рейтер агентстви мĕн калать

ЛОНДОН, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Франципе Совет Союзĕ пĕр-пĕринпе союзлă пуласси çинчен тунă договора Англири официальнăй çынсем питĕ кăмăлласа кĕтсе илнĕ. Çак договор Англипе Совет Союзĕн 1942 çулта тунă договорĕ çумне хушса хунă договор пулчĕ, тесе кăтартса, агентство çапла çырать: çак договора алă пуснă хыççăн Европăри мирпе хăрушсăрлăх никĕсĕ калама çук нумай тĕрекленĕ, тет.

ÇУРÇĔР НОРВЕГИРЕ СОВЕТ ÇАРĔСЕМПЕ НОРВЕГИ ХАЛĂХĔ ПĔР-ПĔРИН ÇИНЕ МĔНЛЕ ПĂХНИ ÇИНЧЕН ШВЕЦИ ХАÇАЧĔ ÇЫРНИ

ГЕТЕБОРГ, декабрĕн 6-мĕшĕ. (ТАСС). «Гетеборгс постен» ятлă хаçат çапла çырать: «Тăшмана хирĕç кĕрешекенсем хушшинче паллă вырăн йышăнса тăракан пĕр норвежец, нумаях пулмасть Швецие килнĕскер, çапла каласа панă: вырăссем Çурçĕр Норвегири халăх çине питĕ туслăн пăхаççĕ. Малтанхи кунсенче, халăха апат-çимĕç парса тăрас ĕçе йĕркелесе ярайман вăхăтра, вырăс çарĕсем халăха апат-çимĕç хăйсен запасĕнчен парса тăнă, вĕсем халăха мĕнпе пулăшма пултарнă, çавăнпа пулăшнă. Киркенесри çуртсенчен нумайĕшне нимĕçсем ишсе хăварнă. Юлнă çуртсене вырăссем вырăнти халăха панă. Вырăссемпе норвежецсем пĕр-пĕрин çине питĕ кăмăллă пăхаççĕ. Вырăссем унта ирĕке кăларакансем пулса пынă, вĕсене çынсем питĕ хавасланса кĕтсе илеççĕ.

БОЛГАРИ РЕГЕНЧĔСЕМ ПУЛСА ĔÇЛЕНĔ ÇЫНСЕНЕ АЙĂПЛАСА ÇЫРНĂ АКТ

СОФИЯ, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Болгари хаçачĕсем Болгари регенчĕсем пулса ĕçленĕ виçĕ çынна Кирилл принца, Филов профессора тата Михов генерала айăпласа çырнă актран хăшпĕр вырăнне илсе пичетлеççĕ. Çав çынсене çакăн пирки айăплаççĕ: вĕсем, Болгари регенчĕсем пулса ĕçлесе, Болгарие вăрçăра гитлерла Германи майлă вăрçтарнă, Болгари çĕршывне экономикăпа çар бази туса Германи аллине панă, Болгарире терророрла майсемпе ĕçлеме хушнă тата хăйсем те çав майсемпе ĕçленĕ, реакциллĕ законсем кăларнă, вĕлерме йышăннă приговорсене çирĕплетнĕ, пĕр расса тепĕр рассăна хĕсĕрлес политикăна пурнăçа кĕртсе пынă тата ытти те.

ФИНЛЯНДИ ПРАВИТЕЛЬСТВИ ЙЫШĂННИ

ХЕЛЬСИНКИ, декабрĕн 7-мĕшĕ. (ТАСС). Финлянди министрĕсен совечĕ ноябрĕн 30-мĕшĕнче йышăннă постановлени тăрăх, вăрçă вăхăтĕнче тата вăрçă пуçланас умĕн хупнă чылай хаçат-журналсене кăларса тăма ирĕк панă, çавăн пекех тата конфискациленĕ чылай хаçат-журналсене, кĕнекесене халăх хушшинче сарма ирĕк панă.

США ПРЕЗИДЕНЧĔН ЧРЕЗВЫЧАЙНĂЙ ПОЛНОМОЧИЙĔСЕН СРОКНЕ ТĂСНИ

ВАШИНГТОН, декабрĕн 9-мĕшĕ. (ТАСС). Рузвельтăн чрезвычайнăй полномочийĕсен срокне 1945 çул пĕтиччен тăсасси çинчен калакан закона сенат çирĕплетнĕ. Çав полномочисем вăрçă вăрçма кирлĕ питĕ сахал тĕл пулакан материалсене норма тăрăх расходлаттарма, пурлăха конфискацилеме, вăрçă вăхăтĕнче апат-çимĕç тĕлĕшпе ĕçлекен управлени пек органсем тума тата çавăн пек ытти ĕçсем тума та ирĕк пареççĕ.

Представительсен палати çав закона çирĕплетни çинчен пĕлтернĕччĕ. Вăл закона халĕ ĕнтĕ алă пусма Шурă Çурта Рузвельт патне яраççĕ.

БОНОМИ ИТАЛИН ÇĔНĔ ПРАВИТЕЛЬСТВИНЕ ТĂВАТЬ

РИМ, декабрĕн 8-мĕшĕ. (ТАСС). Ноябрĕн 6-мĕшĕнче (Бономи вырăнтан тухнă кун) пуçланса кайнă правительство кризисĕ декабрĕн 7-мĕшĕнче каçхине кăна пĕтнĕ. Халăхăн Ирĕклĕх Комитетĕнче тăракан тăватă парти—либералсен, «ĕç демократийĕн», христиан демократсен тата коммунистсен партийĕсем—Бономи тăвакан çĕнĕ правительствăра ĕçлеме сăмах панă.

Ултă парти лидерĕсен пухăвĕнче «кĕрешӳ партийĕн» тата социалистсен партийĕн представителĕсем çав партисем Бономи правительствинче ĕçлеме килĕшменни çинчен тепĕр хут çирĕплетсе каланă.

Официальнăй йĕркепе пичетлесе кăларнă пĕлтерӳре çапла каланă: «Паян кăларнă декрет тăрăх, Бономи пуç пулса тăракан правительство вырăнтан тухнипе королевство наместникĕ Иванов килĕшнĕ, çĕнĕ правительство тума каллех Бономие хушнă».

ЛОНДОН, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Бономи çĕнĕ правительство туни çинчен Лондонри радио çапла пĕлтерет: правительство членĕсен списокне союзниксен влаçĕсем ырланă. Коммунистсен партийĕн лидерне Тольяттие çĕнĕ правительствăра премьер-министр заместителĕ пулса ĕçлеме лартнă.

ШУБАШИЧ ЛОНДОНА ПЫНИ

ЛОНДОН, декабрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: Югославин премьер-министрĕ Шубашич паян Белградран Лондона çитнĕ. Шубашичпа пĕрле Тито маршалăн Лондонри çар миссийĕн руководителĕ Велебит генерал пынă.

ЛĂПКĂ ОКЕАН ÇИНЧИ ВĂРÇĂ

ЛОНДОН, декабрĕн 9-мĕшĕ. (ТАСС). Союзниксен Лăпкă океанăн кăнтăр-хĕвеланăç пайĕнчи хĕçпăшаллă вăйĕсен пĕрлештерӳллĕ командованийĕн штабĕ çапла пĕлтерет: Лейте утравĕ çинче Америкăн 7-мĕш дивизи чаçĕсем Ормок хули хĕррине кĕрсе кайнă. 7-мĕш дивизи чаçĕсем çав хуларан 5 миля çурçĕртерехре тăраççĕ. Америка çарĕсен икĕ группировки хушшине хĕстерсе лартнă Япони çарĕсем умĕнче вĕсене пĕтерсе тăкас хăрушлăх тăрать.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

РСФСР Совнаркомĕ çумĕнчи Промкооперации Управленийĕн Чăваш республикинчи уполномоченнăйне çакăн пек работниксем кирлĕ: металл ĕçне пĕлекен инженер, пир-авăр ĕçне пĕлекен инженер, юрисконсульт, ĕç ыйтăвĕсемпе ĕçлекен экономист, экономист, старши статистик, бухгалтер-ревизор, старши товаровед, делопроизводитель, старши экономист-финансист.

Адрес: г. Чебоксары, Красная Площадь, 5.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5. Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, заместительпе секретарĕн — 4—26, парти пурнăç пайĕн 3—99, промышленноçпа ялхуçалăх пайĕсен 5—31, издательство конторин — 0—23.

НТ 04235 Типография № 1, Управления полиграфпромышленности при СНК ЧАССР, Заказ № 2, ф. б. 59×42 п. л. Тираж 16.000 экз.